

ԿԿՈՒ

ՄԱՆԿԱԴԱՏԱՆԵԿԱՆ ԹԵՐԹԻԿ

ԹԻՒ 16

ԱՊՐԻԼ 9, 2019

4 Աւագ Ուրբաթ

Աւագ Ուրբաթը իր մէջ կ'ամփոփէ Յիսուսի չարչարանաց, խաչելութեան եւ թաղման խորհուրդները: Եկեղեցիներուն մէջ խորհրդանշական ձեւով կը պատրաստուի Յիսուսի դագաղը: Ժողովուրդը դագաղին առջեւ խոնարհելով, իր վերջին յարգանքը կը մատուցէ:

Աւագ Շաբաթ

Աւագ Շաբթուան վերջինը Աւագ Շաբաթ օրն է, որ ծանօթ է նաեւ ճրագալոյց կամ Խթում անուններով:

Օրը լեցուն է լաւատեսութեամբ եւ յարութեան յոյսով, անոր համար՝ եկեղեցիներու բոլոր ճրագները եւ մոմերը վառած են, ճրագալոյց է, մեծ անտիս է, որովհետեւ Յիսուս իր յարութեամբ մեզի կեանք պարգեւած է:

Եօթը շաբաթներու երկա՛ր պահեցողութիւնն ա՛լ իր ամառտին կը հասնի, եկեղեցիներու սեւ վարագոյրը կը վերցուի:

Ս. ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀՐԱՇԱՓԱՌ ՏՕՆԸ՝ Ս. ՉԱՏԻԿԸ

«ՔՐԻՍՏՈՍ ՅԱՐԵԱՒ Ի ՄԵՌԵԼՈՅ»
«ՕՐՀՆԵԱԼ Է ՅԱՐՈՒԹԻՒՆՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ»

Քրիստոնեայ աշխարհի ամենանուիրական տօներէն են Տիրոջ Ս. Ծննդեան տօնը եւ Ս. Յարութիւնը: Աւետարանիչները կը հաստատեն, որ Քրիստոսի խաչելութենէն եւ թաղումէն երեք օր ետք, երեք կոյսեր ուզած են Յիսուսի գերեզմանը այցելել եւ տեսած են պատահած հրաշքը՝ գորրուած է գերեզմանին վրայ դրուած քարը եւ Յիսուսի մարմինը չկայ, յարութիւն առած էր քառասուն օր ետք համբաւալու համար իր Տիրոջ քով:

Յիսուսի գերեզմանը կը գտնուի Երուսաղէմի հին քաղաքի քրիստոնեական թաղին մէջ՝ Ս. Յարութեան տաճարի կեդրոնը: Երկար տարիներ է ի վեր աշխարհի չորս ծագերէն միլիոնաւոր ուխտաւորներ կ'այցելեն հոն:

Դարեր է ի վեր սովորութիւն դարձած է Ս. Ծննդեան եւ Ս. Չատկուան տօներուն առթիւ «տնօրհնէք» կատարել տալ՝ ձեռամբ հոգեւորականի մը: Հաւատացեալի մը համար տնօրհնէքի արարողութիւնը հոգեկան անհրաժեշտութիւն մըն է՝ տրուած ըլլալով որ այդ աղօթքներով հայ օճախը հեռու կը մնայ ամեն տեսակի չարիքներէ եւ ձախողութիւններէ:

Ս. Չատկուան տօնին առթիւ մեր ժողովուրդը պահած է հաւկիթները կարմիր ներկելու սովորութիւնը: Ըստ աստուածաբան Ս. Գրիգոր Տաթեւացիի՝ հաւկիթը տիեզերքի խորհրդանշանն է: Անոր կեղեւը կը ներկայացնէ երկինքը, ճերմակը՝ ծովերը, դեղնուցը՝ երկիրը եւ մարդկութիւնը: Հաւկիթը կեանք կը խորհրդանշէ: Կարմիրը Յիսուսի արեան գոյնն է: Ան իր յարութեամբ յաւիտենական կեանքի խորհրդանշանը դարձաւ:

ԹԻՒԸ ՊԱՏՐԱՍՏԵՑ՝ ՈՒԹԱՆ ԿԱՌԵԱՆ-ՏԻՐՈՒԹԵԱՆ
ՆԿԱՐԱԶԱՐՈՒՅՑ՝ ՈՒՅՅԻ ՔՐԻՍՏԵԱՆ

ԱՄԳ ՇԱԲԹՈՒԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ծաղկազարդեն Չատիկ երկարող շաբաթը կը կոչուի Աւագ Շաբաթ:

Աւագ, այսինքն՝ մեծ: Այսպէս կը կոչուի, որովհետեւ տարուան միւս շաբաթներէն կը տարբերի իր խորհուրդներով եւ կարեւորութեամբ: Այս շաբաթուան ընթացքին է, որ մեր Տէրը Յիսուս, իր վերջին խրատներն ու ուսուցումները փոխանցեց իր աշակերտներուն, հաստատեց Ս. Հաղորդութեան խորհուրդը, իր աշակերտներուն ոտքերը լուաց, Յուդային կողմէ մատնուեցաւ, ձերբակալուեցաւ, չարչարուեցաւ, խաչուեցաւ, թաղուեցաւ, սակայն երրորդ օրը յարութիւն առաւ:

Աւագ Շաբաթուան առաջին օրը՝ Աւագ Երկուշաբթին, յիշատակն է Զորցած Թզենիին:

Բեթանիայէն դէպի Երուսաղէմ ճամբուն վրայ Յիսուս կը մօտենայ թզենիի մը անկէ թուզ քաղելու համար: Սակայն անոր վրայ պտուղ չգտնելով, կ'անիծէ թզենին: Յաջորդ օրը, երբ նոյն ճամբայէն կը վերադառնային, աշակերտները թզենին արմատէն չորցած կը տեսնեն:

Այս առակով Յիսուս մեզի կը սորվեցնէ անպտուղ թզենիին չնմանիլ՝ դուրսէն կանաչ, սակայն՝ անպտուղ:

Այս սիրուն նապաստակներն ու հակիթները ներկէ՛ նախշուն գոյներով:

ՎԱՐԱԳԸ ԵՒ ՉԱՏԿՈՒԱՆ ՇԱԲԱԹԸ

Չանի Շահինեան-Մեսրոպեան

Ծաղկազարդի օրը Վարագ իր նոր շապիկն ու տաբատը հագած, ձեռքը ձիթենիի ճիւղով զարդարուած մեծ ճերմակ մոմ մը բռնած՝ ընտանիքին հետ եկեղեցի կ'երթայ: Եկեղեցին լուսաւորուած էր եւ զարդարուն ձիթենիի ու արմաւենիի ճիւղերով: Վարագ եկեղեցի կը մտնէ, մոմ կը վառէ ու կ'աղօթէ: Վարագ դպրոցէն ստրված էր, թէ Ծաղկազարդի օրը Յիսուս իշուկի մը վրայ նստած երուսաղէմ կը մտնէ, եւ ժողովուրդը կը վազէ ուրախութեամբ գայն դիմաւորելու: Փոքրիկները ձեռքերնին ձիթենիի եւ արմաւենիի ճիւղեր կը բռնեն դիմաւորելու իրենց «Խաղաղութեան Թագաւորը»:

Վարագն ալ բոլորին նման կը վառէ իր մեծ մոմը եւ թափօրին տտէն կը քալէ:

Չատկուան շրջանին Վարագին դպրոցը զարդարուած էր գոյնզգոյն ծաղիկներու, թիթեռնիկներու, հաւկիթներու, ճուտիկներու եւ նապաստակներու նկարներով:

Ամէն օր Վարագ իր ուսուցչուհիին եւ դասընկերներուն հետ կ'այցելէր պարտեզին մեծ վանդակը ու կը կերակրէր նապաստակը, հաւն ու ճուտիկները:

Չատկուան շաբաթը Վարագ եւ դասընկերները ուսուցչուհիին հետ հաւկիթները գոյնզգոյն կը ներկեն ու խմորը կլորելով-ուլորելով գատկուան չէօրեկ կը պատրաստեն:

Մանկապարտեզի հաւկթախաղին օրը աշակերտներէն իւրաքանչիւրը ձեռքը կողով մը բռնած պարտեզ կ'երթայ պահուած հաւկիթները հաւաքելու: Պարտեզին մէջէն աշակերտները կը գտնեն գոյնզգոյն հաւկիթներ ու կը լեցնեն կողովները:

Բողբոջ դասարանէն Շահանը այդ օր չէր կրցած գտնել որեւէ հաւկիթ, եւ անոր կողովը պարապ էր: Վարագ իր կողովէն գունաւոր հաւկիթ մը կու տայ Շահանին:

Աշակերտները կը հաւաքուին հաւկթախաղի համար: Բոլորն ալ ուրախ կը խաղան ու կ'երգեն «թաքա-թոքէ, թաքա-թոքէ, այսօր մեզի Չատիկ է»:

Աշակերտները հաւկիթ եւ չէօրեկ ուտելէ ետք իրար բարի Չատիկ կը մաղթեն ու տուն կ'երթան:

Չատկուան արձակուրդին Վարագ մօրը հետ ամէն օր եկեղեցի կ'երթայ: Ան շատ բան կը սորվի Յիսուսի կեանքին ու Չատկուան մասին:

Ոտնւոյալի օրը Վարագ կը տեսնէ, որ Յիսուս բոլորին թագաւորը ըլլալով, խոնարհօրէն կը լուայ իր 12 աշակերտներուն ոտքերը:

Վարագ եւ քոյրը իրենց տան մէջ հաւկիթները կարմիր ներկով եւ սոխի կեղեւով կը ներկեն ու կը շարեն մօրը շինած չէօրեկին շուրջ:

Անոնք նապաստակէ եւ ճուտիկէ խաղալիքներով կը զարդարեն հիւրանոցը:

Խթման գիշերը Վարագին ազգականները կը հաւաքուին Վարագէնց տունը: Նախ կ'աղօթեն ու ապա խթման յատուկ ճաշեր կ'ուտեն:

Չատկուան օրը Վարագ ընտանիքին հետ եկեղեցի կ'երթայ: Պատարագէն ետք ան հաղորդութիւն կը ստանայ:

Երբ տուն կը վերադառնան, շատ մը այցելուներ կ'ունենան, հաւկթախաղ կ'ընեն ու իրարու կ'ըսեն.

- Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց:
- Օրհնեալ է յարութիւնն Քրիստոսի:

Աւագ Երեքշաբթի

Աւագ Երեքշաբթին, ժողովուրդին մօտ ծանօթ է Տասը Կուսանաց յիշատակի օր անունով:

Այս կոչումը կու գայ երեկոյեան ժամերգութեան ընթացքին կարդացուող Աւետարանի այն դրուագէն, ուր աշակերտներուն հարցին, թէ ե՞րբ պիտի գայ Աստուծոյ արքայութիւնը, Յիսուս անոնց կը պատասխանէ առակով մը:

Հարսանիքի մը ընթացքին տասը կոյսեր իրենց լապտերները բռնած մեծ խանդավառութեամբ կը սպասեն փեսային ժամանումը, անոր հետ մտնելու հարսնարան եւ ուրախանալու: Տասը կոյսերէն հինգը իմաստուն էին, անոնք իրենց հետ վերցուցած էին պահեստի վառելիք: Փեսան կ'ուշանայ, իսկ կոյսերը քունի կ'անցնին: Երբ ուշ ժամերուն կը յայտարարուի թէ ահա փեսան կու գայ, կոյսերը անմիջապէս կը պատրաստուին փեսան դիմաւորելու, սակայն միայն իմաստուն կոյսերը կրնան փեսան դիմաւորել եւ անոր հետ հարսնարան մտնել, որովհետեւ իրենց հետ տարած յաւելեալ վառելիքով իրենց լապտերը կը վառեն, մինչ միւս հինգը քաղաք կը շտապեն ձեռք գտնելու եւ իրենց լապտերները վառելու: Սակայն արդէն ուշ կ'ըլլայ, վերադարձին՝ հարսնարանի դուռը փակ կը գըտնեն:

Այս առակով Յիսուս մեզի կը թելադրէ, որ մեր հաւատքի ճրագները միշտ վառ պահենք, արթուն հսկենք, որովհետեւ ոչ ոք գիտէ Տիրոջ գալստեան եւ յայտնութեան օրը կամ ժամը:

Եկէ՛ք մենք ալ նմանիք իմաստուն կոյսերուն, արթուն հսկենք մեր հոգիներուն, որպէսզի չըլլայ թէ չարը խաբէ մեզ, մարտ Աստուծոյ հանդէպ մեր ունեցած հաւատքը, եւ մենք զրկուինք Քրիստոսի պարգեւած յաւիտենական ուրախութենէն:

Աւագ Չորեքշաբթի

Աւագ Շաբթուան երրորդ օրը՝ Աւագ Չորեքշաբթին, յիշատակի օրն է Քրիստոսի մատնութեան, ինչպէս նաեւ Մարիամի կողմէ իր օծման:

Յիսուսի համբաւը տարածուած էր ամբողջ Պաղեստինի եւ անոր շրջակայ քաղաքներուն մէջ: Ժողովուրդը քանի մը օրեր առաջ թագաւորի մը պէս, ովսանաններով դիմաւորած էր զինք: Յիսուս նոյնիսկ համարձակօրէն, խարազանը առած, մաքրագործած էր տաճարը եւ հոնկէ դուրս վնասած Աստուծոյ տունը շահարկող վաճառականները: Հրեայ ղեկավարներէն շատերը նախանձով եւ ատելութեամբ լեցուած էին Յիսուսի նկատմամբ, կ'ուզէին ձեռքազատիլ Անկէ՝ վերջ դնելով Անոր կեանքին:

Ահա առիթը կը ներկայանայ, Յիսուսի տասներկու աշակերտներէն մէկը՝ Յուդա իսկարիովտացին, գաղտնօրէն կը ներկայանայ անոնց եւ կը համաձայնի երեսուն արծաթի փոխարէն դաւադրաբար հըրեայ ղեկավարներուն յանձնել Մեծ Վարդապետը:

Իսկ Մարիամի կողմէ Յիսուսի գլուխն ու ոտքերը օծուիլը կը պատահի Բեթանիոյ մէջ, երբ Յիսուս իր աշակերտներով ճաշի հիւրն էր մեծահարուստի մը, ահա Մարիամ կու գայ եւ թանկագին իւղով կ'օծէ Տիրոջ գլուխն ու ոտքերը:

Աւագ Հինգշաբթի

Աւագ Շաբթուան մէջ իւրայատուկ տեղ կը գրաւէ Աւագ Հինգշաբթի օրը, որ լեցուն է տնօրինական խորհուրդներով՝ Ս. Հաղորդութեան խորհուրդի հաստատում, Ոտնլուայ, Խաւարում, Մատնութիւն եւ Ձերբակալութիւն:

Ա. - Աւագ Հինգշաբթի առաւօտուն Սուրբ եւ Ամահ Պատարագ կը մատուցուի: Պատարագը նուիրուած է վերջին ընթրիքին եւ Ս. Հաղորդութեան հաստատման խորհուրդին:

Վերջին Ընթրիքի ժամանակ վերնատան մէջ Յիսուս հացը առաւ, օրհնեց եւ իր աշակերտներուն տալով ըսաւ. «Առէ՛ք, կերէ՛ք ասիկա իմ մարմինս է...»: Ապա գինիի բաժակը առնելով օրհնեց եւ ըսաւ. «Բոլորդ խմեցէ՛ք ասկէ, ասիկա իմ արիւնս է...»:

Բ. - Նոյն օրը երեկոյեան կը կատարուի Ոտնլուայի արարողութիւնը, հետեւողութեամբ Քրիստոսի ձեռքով իր աշակերտներուն ոտքերը լուալու օրհնակին:

Գ. - «Խաւարման գիշեր» կը կոչուի Աւագ Հինգշաբթին Աւագ Ուրբաթ երկարող գիշերը: Այդ օրը մարդկութիւնը խաւարի իշխանէն՝ սատանայէն դրդուած, մահուան առաջնորդեց իր Տէրը, նախընտրելով ապրիլ խաւարի ու մեղքի մէջ քան լոյսի ու արդարութեան:

Քրիստոսի խաչելութեան պատկերին դիմաց հաւասար չափով տասներկու մոմեր կը վառեն, մէկ հատ ալ մեծ մոմ կը դնեն անոնց մէջտեղը, խորհրդանշելով Յիսուսն ու իր տասներկու առաքելները: Կը կարդացուին եօթը անտարաններ: Ամեն անգամ որ անտարաններէն մէկը կ'ընթերցուի, վառած տասներկու մոմերէն իւրաքանչիւր կողմէն մէկական մոմ կը մարեն, իսկ «Փռք ի Բարձունս» երգեցողութեան ատեն, եկեղեցւոյ բոլոր լոյսերը կը մարեն, որ կը խորհրդանշէ առաքելներուն ձգելն ու փախչիլը, իսկ մէջտեղի մեծ մոմը վառած պահելով, կը խորհրդանշէ զՔրիստոսի, որ առանձին եւ անօգնական մնաց:

Իւրաքանչիւր անտարանի ընթերցանութեան ընթացքին սովորութիւն եղած է, որ հաւատացեալներ նախապէս պատրաստուած բարակ պարաններով եօթը հանգոյց կապեն, որպէս նշան Քրիստոսի հետ ամուր կապուածութեան եւ զինք երբեք առանձին չձգելուն:

